

Dossier
Periodisme en solitari

ENTRE LA INDEPENDÈNCIA I LA INESTABILITAT

Reflexions dels freelance veterans en temps difícils

La figura del freelance està a l'alça en el periodisme degut al fet que molts periodistes no tenen més remei que posar-se a treballar pel seu compte. En aquest article, alguns freelance veterans repassen la seva trajectòria i valoren els pros i contres que troben, sobretot en uns temps durs per a la professió com són els actuals.

TEXT LALI SANDIUMENGE

És molt d'hora al matí i les periodistes Ethel Bonet i Mar Cortès treballen davant de l'ordinador. L'Ethel és a casa d'un amic a Islamabad i la Mar a casa seva, a Barcelona. La Mar pren un cafè i l'Ethel fuma una cigarreta. Les dues estan connectades a Facebook i segurament les dues escolten música (la Mar és una fan de Bruce Springsteen i fins i tot n'ha escrit dos llibres). Totes dues gestionen les respectives "empreses" amb el mòbil i el portàtil, no necessiten pràcticament res més. Sona bé? Fa una mica d'enveja? No tanta si es té en compte que és dissabte i que molts dels seus amics dormen o han anat a passar el cap de setmana fora. Totes dues són freelance i, tot i que n'estan satisfetes, no és un camí de roses. L'Ethel ha cobert aquests dies la "marxa d'un milió" encapçalada pel líder religiós paquistanès Tahirul Qadri, però n'ha pogut publicar poca cosa. "Ja saps com funciona. *No blood, no news*. Les bones notícies no són notícia", es lamenta.

L'Ethel és freelance des del 2005, quan va arribar a Egipte, i diu que ho és per vocació. Va viure uns anys al Caire, després uns quants a Islamabad i actualment està instal·lada a Beirut, des d'on cobreix l'actualitat del Pròxim Orient per a molts mitjans com els diaris *Ara* i *La Razón*, el colombià *Tiempo* i *Onda Cero*. Es guanya precàriament la vida, tot i que és una professional valenta que se la juga sovint en zones de conflicte.

Per la seva part, la Mar treballa pel seu compte des del 2004, quan va començar a treballar com a guionista a TVE i li van fer un contracte mercantil. Viu a Barcelona i col·labora actualment amb l'*Ara* i Catalunya Ràdio. Durant uns anys, li va anar molt bé. "Però actualment per viure com a freelance com fa tres o quatre anys hem de treballar tres vegades més, i no hi ha tres vegades més de feina", admet.

La independència és el principal avantatge de ser freelance i la inestabilitat, el principal inconvenient. Ho subratllen diversos periodistes, veterans en l'art de

buscar-se la vida per lliure. La llista de pros i contres és bastant coincident: entre els primers, hi ha el fet de tenir la pròpia agenda i un horari flexible, no haver de dependre (o aguantar) un cap, mantenir-se constantment actiu, defugir la rutina i fer temes diversos. "Per necessitat, cal que siguis més imaginatiu, més obert, més expert en mitjans, formats i estils... Tot el contrari del concepte funcional del periodisme, molt dominant a Espanya", opina el britànic Justin Webster, que el 1991 va deixar la secció d'Economia del diari *The Independent* i es va instal·lar a Barcelona per aprendre castellà i escriure periodisme narratiu. "Sabia que al diari tindria més seguretat, encara que seria més avorrit i potser acabaria fent coses que no m'interessarien", afegeix. Des del 1996, dirigeix la productora de documentals i reportatges JWP Productions.

CONCILIACIÓ FAMILIAR

L'Eva Millet afegeix un altre avantatge que sembla prioritari només (o sobretot) en el cas femení: ser freelance permet conciliar més fàcilment la vida familiar i la laboral en una professió d'horaris sovint

"PER VIURE COM FA TRES O QUATRE ANYS HEM DE TREBALLAR TRES VEGADES MÉS, I NO HI HA TRES VEGADES MÉS DE FEINA" MAR CORTÈS

demencials (especialment als diaris). L'Eva es va establir per compte propi el 2001, quan va tancar la revista on treballava i es va quedar embarassada. La Mar, que té un nen, també valora la flexibilitat, que li permet adaptar-se als horaris del seu fill. Avui, precisament, aprofita que ell és a l'esplai per obrir un bloc per a un restaurant a qui porta la premsa.

La varietat de contres és llarga, però en destaca una: la incertesa i precarietat econòmica. "El més agraït és que jo em faig l'agenda i trio els temes. El més dur és veure la factura i comparar-la amb les hores que hi has dedicat", resumeix Jordi

Pérez Colomé, que va començar a treballar pel seu compte just a l'inici de la crisi, el 2009. El seu "client" principal és el seu bloc, *Obamaworld.es*, si bé publica de tant en tant en alguns diaris com *El Mundo* i l'*Ara* i les revistes *Letras Libres* i *El Ciervo*.

Una crònica o un reportatge triga el que triga a fer-se i no es pot posar el rellotge i parar de sobte. Un documental es pot convertir en una feina de mesos. Si es calcula el temps invertit a pensar el tema, investigar-lo, vendre'l, produir-lo, recollir la informació i escriure'l, mai surt a compte. Negociar tarifes és esgotador i normalment són els mitjans els qui tenen la paella pel mànec. "La competència és ferotge i has de saber negociar. Que et valorin en la mesura justa: ni massa ni massa poc", aconsella en Justin.

En èpoques de vaques magres, com l'actual, els freelance són els professionals més vulnerables. Un altre problema que afronten és que a vegades no se'ls paga la feina si no es publica o que no l'arriben a cobrar mai o molt tard si el "client" està en crisi. Tampoc no es recuperen el temps i els diners que s'han invertit a preparar

un projecte —d'un documental, per exemple— si al final queda en no-res. A l'Ethel, que sol trigar a recuperar les despeses que avança

per als viatges, li va quedar al calaix fa poc un reportatge sobre Síria. "Ja n'estem cansats", li van dir.

SOLEDAT I INCOMPRESIÓ

Una altra queixa que esmenten alguns professionals, sobretot els que viuen a l'estranger, és que ni es té l'escalf de la redacció ni s'hi pot comptar gaire. "Quan ets freelance et trobes sovint molt sol i abandonat pel mitjà", reflexiona Paco Soto, un periodista ja molt veterà que ha treballat per lliure per a tot tipus de mitjans de tot l'Estat i que va viure quatre anys al Marroc i quatre més a Polònia.

A la portada, Jordi Pérez Colomé. En aquesta pàgina, Eva Millet a l'estudi de casa seva, des d'on treballa.

Avui dia, Soto torna a ser a Rabat i, per primer cop, amb una feina en plantilla: dirigeix *Correo Diplomático*, un diari hispanomarroquí digital. “És dur, t'enfrontes a molta incomprensió i sovint a la insolidaritat dels companys de plantilla”, afirma. Però no sempre és així. En Paco recorda, agraït, com el 2001, estant-se al Marroc, el comitè d'empresa de l'*Avui* va pressionar perquè els col·laboradors cobressin els endarreriments.

L'Eva Millet, que va treballar cinc anys a la BBC-radio a Londres i un any a Mèxic per a aquesta cadena com a *stringer* (col·laborador regular que sovint té un sou fix) subratlla la diferència dels freelance dels mitjans britànics respecte

dels espanyols. “Allà és un professional habitual, aquí no s'entén tan bé: sembla que no ens quedi un altre remei que ser-ho

ALGUNS AVANTATGES SÓN UNA AGENDA PRÒPIA, UN HORARI FLEXIBLE, NO DEPENDRE D'UN CAP, DEFUGIR LA RUTINA I FER TEMES DIVERSOS

quan no sempre és així!”, exclama. L'Eva també ha tingut la sort de comptar amb col·laboracions regulars. Treballa des de fa anys per als suplementos de *La Vanguardia* i per a diverses revistes del grup RBA, fet que li aporta una certa estabilitat. Molts freelance, però, han de complementar la feina com a periodistes amb altres tasques

relacionades. El Jordi, per exemple, dóna classes per completar el sou. Això no passa als que són a l'estranger encara que, sovint, com és el cas de l'Ethel i el Paco, estan “pluriempleats” i tenen més cròniques per escriure que mans i teclats.

En el balanç final, s'imposen els inconvenients i més en els temps que corren. Ho resumeix bé la Mar: “Cada cop el preu de les peces és més baix, l'IRPF més alt i hi ha menys feina”. Amb tot, la independència i la llibertat guanyen per golejada: a tots els compensa. Conclusió? “Si no et mata, et farà més fort”, riu en Justin. Ç

DECÀLEG DE SUPERVIVÈNCIA

Els diferents freelance veterans consultats aporten la seva experiència per fer recomanacions als periodistes que comencen a treballar pel seu compte. Aquí hi ha un resum -en forma de decàleg- dels principals consells.

1 No et posis mai malalt

Hi ha un acudit que explica com algú demana un desig al geni de l'ampolla: "No vull estar mai malalt", sol·licita. "Doncs et converteixo en autònom!", li atorga el geni. És literalment així. Un freelance ha de seguir treballant, si vol cobrar. Fins fa poc, ni tan sols hi havia baixa per maternitat per a les treballadores autònomes. L'Eva Millet es va assabentar que ja l'havien concedida fent un reportatge. "Quan vaig anar a l'Oficina de la Seguretat Social a sol·licitar-la, no sabien de què els parlava! Em van dir que era la primera autònoma, com a mínim de Catalunya, que ho demanava", explica rient.

2 Estalvia i planifica bé

Fa uns anys, molts freelance es van felicitar les festes enviant-se un enllaç a un web titulat amb ironia "Aquest Nadal apadrina un freelance". Reproduïa la imatge d'un periodista escrivint com un boig davant d'un ordinador, de nit, amb la televisió encesa i un barret de pare Noel de decoració. Recordava una obvietat: els autònoms no tenen vacances pagades ni paga de Nadal. Cal estalviar per poder-se "autopagar" les vacances i també perquè quan es perd la feina no es cobra ni indemnització ni subsidi d'atur. També és recomanable treballar a mesos vista: cal pensar en feines a curt, mitjà i llarg termini i conèixer bé el mercat, és a dir, els mitjans i com funcionen.

3 Organitza't bé els horaris

Tenir flexibilitat horària és un luxe, però es pot convertir també en un malson. S'acaben fent més hores que un rellotge, treballant de nit i caps de setmana. Per això, cal posar límits, ser pragmàtics i possibilistes, i treballar tan bé i tan ràpid com es pugui amb els recursos disponibles. És essencial ser molt organitzat i dur una bona agenda.

4 Negocia preus dignes i busca altres rendibilitats

Aquest és el consell dels més veterans i l'han après a força d'experiència. Hi ha mitjans que paguen bé, n'hi ha que paguen decentment i n'hi ha que esperen que es treballi pràcticament de franc. És la llei de la selva i de l'oferta i la demanda, i ara mateix sobren periodistes i falten mitjans. Negocia sempre que puguis el preu just, fixa l'import d'una manera molt clara abans de començar a treballar i, sobretot, no t'autoprecaritzis. Guanyaràs molt poc i et frustraràs molt. Això sí, valora la feina en funció també d'altres rendibilitats: sovint hi ha beneficis intangibles, com és el cas d'un contacte que et pot obrir portes en un futur.

5 Comparteix, col·labora i minimitza despeses

Treballar a casa té inconvenients. Un és l'aïllament, l'altre posar ordre en les prioritats. "Et preguntes: 'Ara què toca? Acabar l'article, fer el dinar o posar una rentadora?'", riu la Mar Cortès. Una solució és compartir despatx amb altres autònoms. És útil per compartir despeses i estar acompanyat i també per col·laborar i obrir noves perspectives. La Mar proposa fer-se addicta a les biblioteques públiques: "És més barat que un despatx i amb tota la informació a l'abast", assegura.

6 Sigues versàtil i flexible

La gran pregunta sovint és si cal especialitzar-se o saber fer una mica de tot. I la resposta és una mica totes dues coses. L'Eva Millet considera que la flexibilitat és bàsica. "Un freelance mai hauria de dir 'no' a una oferta o no entregar a temps un article", recomana. La Mar Cortès hi afegeix diversificar-se: "Podries fer això? 'Sí!', en un sentit cada cop més ampli". En Jordi Pérez Colomé considera que conèixer bé un tema ajuda a fer-se un nom més sòlid, "però s'ha de ser capaç de reaccionar i d'adaptar-se a l'actualitat". També val la pena pensar en clau internacional a l'hora d'abordar projectes i no tenir por al risc.

7 Sigues original i breu amb les propostes

Una de les tasques més esgotadores per als freelance és tenir idees i proposar històries interessants. Cal aprofundir, buscar-hi un enfocament diferent o fer un seguiment dels temes que sovint els mitjans oblidem. I cal proposar els temes de manera atractiva i sintètica. "Una idea no és només un tema, és moltes coses: per a qui, per a quin mitjà, quina forma, quin calendari", recomana en Justin Webster. "Cal posar-se a la pell d'un editor abans de proposar-lo i intentar aprendre'n. Un 'no' pot ser molt valuós, el pitjor és no tenir resposta", afegeix.

8 Autoocupa't i no depenguis dels mitjans

La figura del freelance que col·laborava per als mitjans convencionals cada cop és menys viable perquè els mitjans cada cop ho són menys. Pérez Colomé recorda que existeix "un mercat per fer coses bé de mil temes que els mitjans tradicionals ni poden ni volen cobrir". Ho demostra l'èxit del seu bloc, que des de febrer de 2010, ha rebut més de mig milió de visites. Paco Soto també recomana posar en marxa projectes periodístics o de comunicació. "Les noves tecnologies ens donen unes possibilitats immenses. Hem de ser audaçs i creatius", afirma.

9 Treu partit de les noves tecnologies

Internet és un bon mitjà per estar informat, donar-se a conèixer i fer contactes més enllà de les fronteres. "Per a mi, Internet ha estat essencial. M'ha estat més fàcil col·locar peces un cop era més conegut", diu en Jordi Pérez Colomé que, a més, ha aconseguit finançar part de la feina i de les despeses dels viatges gràcies a les aportacions dels lectors d'*Obamaworld.es*. Obre un web o un bloc, penja-hi el que fas i actualitza la informació amb regularitat. Obre comptes a les xarxes socials, difon-hi la teva tasca i interactua. En Jordi té més de 12.700 seguidors a Twitter. Això és potenciar la "marca" de cadascú. L'Eva Millet, que ho fa a través de Facebook, recorda que amb skype es poden fer entrevistes a l'estranger sense patir per la factura telefònica.

10 Forma't i recicla't

És un consell que hauria de seguir qualsevol, però que és molt útil per als freelance, que sempre han de ser capaços d'adaptar-se a qualsevol nou repte. Idiomes, eines digitals, cursos especialitzats, xerrades... Res no sobra, si es té temps.